

פיינשטיין בלומה ומרדכי

סב סבי הגיע מרומניה - טרנסלבניה לצפת, וסבתי שנקראה בחיבה בובצ'ה - רבקה, נולדה בצפת ומשפחתה מדורית דורות גרו בצפת. בני סבי הגרו לארצות העולם הגדול, ורק סבי, אהרון נשאר לגור בצפת. נולדו להם בת אחת - רחל, ושבעה בנים. לאחר מות שני הבנים הצעירים במחלות בבני-יהודה שכדורם הגולן, עברה המשפחה לטבריה, ואחרי כן חזרה שוב לצפת. בצפת פתחה סבתא מסעדת פועלים בביתה שהיווה מרכז חניה לעגלות שקישרו את צפת עם שאר הערים. באותה עת, המצב היה קשה מבחינה כלכלית, ורוב באי המסעדה היו עניים מרודים, שרכשו בהקפה וטרם שלמו עד ליום הזה. סבתא אשר לא יכלה להמשיך ולממן עניים אלו יותר סגרה את המסעדה.

הילדים היו יורדים לג'אוני - כיום ראש פינה, על מנת לחפש עבודה ואוכל, ואבי מרדכי הצעיר והחלש מביניהם, לא מצא עבודה. הוא הלך לבית הספר המקומי ולמד דרך החלונות. אחד המורים ראה את אבי, קרא לו והכניס אותו לכיתה כתלמיד מן המניין. כשבגרו האחים, חיפשו עבודה והגיעו לפוריה, שם היו כרמי שקדים גדולים. בהמשך עברו לעמק ולמרחביה.

במרחביה התלכדו מספר חברים (בניהם שלושת האחים) לקבוצה, ובשנים 1917-1918 התיישבו כגרעין התיישבותי בעטרות. בשנים הראשונות (עד שבנו את שלושת הצריפים הגדולים שהיו בשימוש עד ליום עזיבת התושבים את עטרות ב-1948) גרו האחים בכפר הערבי - קלנדיה, שתושביו היו ביחסים מצוינים עם חלק מבני הכפר. לנו כילדים היו יחסים טובים מאוד עם ילדי הכפר הערביים. אלה הופסקו במאורעות 1936-1939. בשנים 1948-1939, חזרו היחסים למסלולם הטוב. לי וליונה גפנר ז"ל היו חברים ערביים כאחים. תאריך ההתיישבות בקלנדיה היה להערכתנו בשנים 1917-1918. הערכה זו מבוססת על סיפורו של אבי שחברי הקבוצה היו בירושלים כשהצבא האנגלי-אמריקאי ומפקדו אלנבי בראשו נכנסו בתהלוכת ניצחון לעיר ב-1918. הזיכרון שהיה חקוק בזיכרונו של אבי היה הרעב הכבד בזמן השלטון התורכי, ותמונות מחרידות של אנשים גועים ברעב ברחובות אשר בזמן תהלוכת הניצחון של אלנבי בירושלים רצו לקראת הצבא וביקשו אוכל. ההיענות מצד החיילים למזלם, הייתה גדולה.

יש לציין את האח דניאל, שהיה הרוח החיה בקבוצה ובגרעין ההתיישבותי. זכורים יחסיו הטובים עם התורכים, האנגלים, הערבים, וכן עם כל המוסדות המיישבים, הרצפלד בן-צבי וראשי הסוכנות. האח שלמה שהגיע מאוחר יותר, היה מטופל במשפחה גדולה. אחריו הגיעה לעטרות האחות רחל לאחר נישואיה השניים עם החבר שי, היקר באדם, יחד עם שני בניה - משה ואברהם.

אימי בלומה הגיעה לארץ בשנת 1924 מפולין, קרקוב ועבדה תחילה בכרמי השקדים ברחובות וראשון-לציון. עוד מפולניה - קרקוב הייתה בקשר שכנות עם החבר פייט מאיר ז"ל שהיה חבר בקבוצה בעטרות. כאשר בקרה את פייט בעטרות הכירה את אבי, ובשנת 1927 נישאו. להם נולדו שני בנים - אבינועם בשנת 1928, ואמנון בשנת 1933.

בשנות העשרים המוקדמות התפתח וגדל הגרעין במספר חברים וחברות, והחלט לפרק את הקבוצה ולהקים מושב עובדים. לפיכך החלו לבנות בתים קבועים לחברים, שמנו כ- 18 משפחות. במסגרת מושב העובדים, עבד אבי ברפת, ובכל בוקר לאחר חליבת הפרות, היה רותם

את הסוס לעגלה, ונוסע לירושלים למכור ולחלק את החלב. הרבה מאוד סיפורים רצו סביב נסיעות אלו לירושלים.

מאורעות 1929 השאירו חותם עמוק בקבוצה. אספסוף גדול של הערבים מכל הכפרים בסביבה ומהעיר רמאללה התפרצו למושב בצעקות "אטבח אל יהוד" (להרוג את היהודים) כשהם חמושים בסכינים, חרבות, מקלות ושקים לביזה. האספסוף הערבי התקדם למרכז המושב לעבר הבתים הפנימיים (הבית שלנו היה בין בתים אלו) בהם הצטופפו הנשים והילדים בזמן שהגברים שומרים. אבי יצא לקראת

הפורעים הערבים ופגשם ליד הבית של פייט, חמוש ברובה. שני הכדורים הראשונים היו עקרים, ואז הכדור השלישי יצא מהקנה והרג את הערבי שצעד בראש המתפרעים. האספסוף הפורע שראה את מנהיגם נופל, נס בבהלה. כך ניצלה עטרת בשנת 1929 משחיטה, אונס ושרפת בתים כדוגמת הערים חברון, צפת, טבריה ואחרות.

את החוויות המזעזעות חוונו, אנו הילדים, בפרעות 1936-1939. נערכו התקפות על המושב, על האוטובוס שהוביל את העובדים מהמושב לירושלים, על חצי האוטובוס ששמש כמשאית והוביל את החלב והביצים, ועל שני החברים שהלכו בשבת בבוקר לתקן את צינור המים, ונהרגו. כילה, הלוויות ההרוגים בדרכם האחרונה לבית-הקברות חקוקות בזיכרוני, ועד היום בהיזכרי בהן, עוברת בי צמרמורת.

חשוב לי להדגיש את גבורתו, ועוז רוחו של נהג האוטובוס - יעקב גולדברגר, שהמשיך, למרות הכל, לנסוע לירושלים, עד שבשנת 1948 הצליחו הפורעים הערבים להרגו יחד עם 14 לוחמים, שעשו את דרכם לעטרות.

בזמן פרעות 1936, היה ליד עטרות שדה תעופה צבאי-בריטי. הצבא האנגלי חיפש אדם שיעבור עם מכש רתום לזוג סוסים, על כל שטחי שדה התעופה, ויפוצץ מוקשים (הם פחדו שהערבים יניחו מוקשים). את העבודה הנ"ל קיבל אבי, והיה ברור שהיא כרוכה בסיכון רב, אבל שכרה היה בצדה. מסיבה זאת הייתה מרה שחורה בבית אימי, שגרמה לסכסוכים ומריבות מידי ערב עד שנוגעה לאחר מספר חודשים. חברי המושב, שראו כי טוב, רצו שאבי יחלוק אתם את העבודה תוך כדי חלוקה למשמרות. חמדנות זאת היתה לליכת האסיפות הכלליות והפגישות בביתנו.

למרות כל הקשיים התגוררו הורינו זיכרונם לברכה בעטרות כ-30 שנה, הקימו משק מבוסס כלכלית, היו חרוצים מאוד, וראו עמל בידיהם.

אבינועם פינשטיין